

บทที่ 1

ความเป็นมาและวิธีดำเนินงานวิจัย

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สงขลา-หาดใหญ่ เป็นพื้นที่หนึ่งที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูง เนื่องจาก เป็นบริเวณที่มีความพร้อมทางด้านทรัพยากรประเภทต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านแหล่งธรรมชาติที่สวยงาม หรือ แร่ธาตุ วัตถุดิบอื่นๆ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และ อุตสาหกรรมในโรงงาน ประกอบกับ บริเวณดังกล่าว มีระบบคมนาคมขนส่งที่เอื้ออำนวยต่อการติดต่อทั้งภายในและกับพื้นที่ภายนอก

การที่พื้นที่ สงขลา-หาดใหญ่ มีปัจจัยสนับสนุนต่อการพัฒนา จึงเป็น เป้าหมายของการพัฒนาให้เป็นเมืองหลักในภาคใต้ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) โดยมีโครงการต่างๆ บรรลุไว้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ หลายโครงการ ที่สำคัญได้แก่ โครงการสร้างท่าเรือรำลึก โครงการนิคมอุตสาหกรรม และ โครงการสร้างสะพานข้ามเกาะยอ โครงการเหล่านี้มีบทบาทสำคัญต่อการเติบโตทางด้าน เศรษฐกิจ ซึ่งจะส่งผลต่อการขยายตัวของเมือง และ จำนวนประชากรในอนาคต และ เมื่อถึง เวลานั้น การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอาจก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา ถ้าไม่มีการเตรียมการและวางแผนที่ดีพอ โดยเฉพาะปัญหาทางการคมนาคมที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะการใช้ที่ดิน อันเป็นวงวนทางด้านการวางผัง เมือง ดังนั้นการวางผังเมืองเพื่อไว้รับกับการขยายตัวของเมือง จึงต้องมีการวางแผนทางด้านระบบคมนาคมขนส่งสาธารณะควบคู่ไปกับแผนการใช้ที่ดิน

การศึกษาเกี่ยวกับระบบคมนาคมขนส่งของงานวิจัยนี้ ได้เน้น เมืองหาดใหญ่เป็นหลัก เพราะมีลักษณะ เป็นศูนย์กลางทางการคมนาคมของภาคมาตั้งแต่ในอดีต โดยมีส่วนสำคัญต่อการเติบโตและขยายตัวของพื้นที่แห่งนี้ ดังที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงสภาพการใช้ที่ดินใดๆที่เกิดขึ้น หรือ อาจเกิดขึ้นจึงมีผลกระทบต่อระบบคมนาคมของเมืองโดยตรง ซึ่งปัจจุบัน เริ่มมีปัญหาเกี่ยวกับการคมนาคม เกิดขึ้นในพื้นที่แห่งนี้ เช่น ปัญหาการจราจรติดขัดในช่วง เวลาเร่งด่วน ของถนนบางสาย ปัญหาเกี่ยวกับ เส้นทางคมนาคม และ ปัญหาจากรถบรรทุกสินค้า เป็นต้น การศึกษาเกี่ยวกับระบบคมนาคม-

นาคมนขนส่งสาธารณะของ เมืองหาคใหญ่และพื้นที่ เกี่ยว เนื่องนี้ นอกจากมีประโยชน์ต่อการ เป็นแนวทาง ในการแก้ปัญหาด้านการคมนาคมขนส่งที่เกิดขึ้นแล้ว ยังสามารถใช้เป็นแนวทางในการศึกษา เกี่ยวกับ แนวโน้มของการใช้ที่ดินและระบบคมนาคมขนส่งในอนาคต เพื่อ เป็นข้อมูลประกอบการวางแผน เมือง ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ระบบคมนาคมขนส่งของ เมืองหาคใหญ่และพื้นที่ เกี่ยว เนื่อง
- 2) เพื่อวิเคราะห์ความต้องการและปัญหาในปัจจุบันของระบบคมนาคมขนส่งสาธารณะ ใน เมืองหาคใหญ่และพื้นที่ เกี่ยว เนื่อง
- 3) เพื่อวิเคราะห์และประมาณความต้องการในอนาคตของระบบคมนาคมขนส่ง สาธารณะใน เมืองหาคใหญ่และพื้นที่ เกี่ยว เนื่อง
- 4) เพื่อ เสนอแนวทางในการปรับปรุงและวางแผนของระบบการขนส่งสาธารณะ

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

- 1) การวิจัย เน้นที่ระบบขนส่งสาธารณะ เป็นสำคัญ ซึ่งระบบการขนส่งสาธารณะที่นำมา ศึกษาได้แก่
 - ก. ระบบรถ 2 แถว ใน เขตเทศบาล เมืองหาคใหญ่ เป็นตัวแทนของระบบการขนส่ง สาธารณะ ใน เขตเทศบาล เมืองหาคใหญ่
 - ข. ระบบรถโดยสารประจำทางระหว่าง เมือง เป็นตัวแทนของระบบการขนส่ง สาธารณะระหว่าง เมืองหาคใหญ่กับพื้นที่รอบนอก
 - ค. ระบบรถบรรทุกสินค้า เป็นการศึกษาเกี่ยวกับ เส้นทาง เดินรถ เป็นสำคัญ
- 2) ขอบ เขตของพื้นที่ในการวิจัย เน้น เทศบาล เมืองหาคใหญ่เป็นหลัก
- 3) ใช้ปี พ.ศ. 2539 เป็นระยะเวลาในการคาดประมาณ

1.4 วิธีดำเนินงานวิจัย

แบ่งการวิจัยเป็น 2 ชั้น ใหญ่ๆ คือ

- 1) ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจาก เอกสารของทางราชการ วารสาร และ เอกสารในห้องสมุด ตลอดจนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้นๆ และข้อมูลภาคสนามจากการแจงบับเกี่ยวกับจำนวนรถ

และประชาชนที่ใช้นถนนเป็นเส้นทางสัญจร รวมทั้ง การใช้แบบสอบถามสัมภาษณ์จากประชาชน 3 กลุ่ม คือ ประชาชนทั่วไป คนโดยสารรถ 2 แถว คนโดยสารรถประจำทางระหว่างเมือง

2) การนำข้อมูลที่ได้มาศึกษา และ วิเคราะห์

ก. การคาดคะเนจำนวนประชากร ได้อาศัยการประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Statistic Package for Social Science (SPSS)

✓ ข. การวิเคราะห์เกี่ยวกับถนนในเขตเทศบาลเมืองหาดใหญ่ เป็นการศึกษาและเปรียบเทียบประสิทธิภาพในด้านการให้บริการของถนน ซึ่งวัดจากอัตราส่วนของปริมาณการจราจรต่อความจุของถนน

ค. การวิเคราะห์เกี่ยวกับระบบทางหลวงระหว่างเมือง เป็นการเปรียบเทียบปริมาณการจราจรของทางหลวงระหว่างเมืองสายต่างๆ เพื่อหาความสำคัญที่มีต่อการใช้เป็นเส้นทางสัญจรของประชาชน จากข้อมูลปริมาณการจราจร ปี พ.ศ. 2520 และ พ.ศ. 2524

ง. การวิเคราะห์เกี่ยวกับผู้เดินทาง เป็นการวิเคราะห์ผลที่ได้จากการสำรวจผู้เดินทางสามกลุ่ม คือ จากแบบสอบถามสำหรับประชาชนทั่วไป แบบสอบถามสำหรับคนโดยสารรถ 2 แถว และ จากแบบสอบถามสำหรับรถโดยสารประจำทางระหว่างเมือง

จ. การวิเคราะห์เกี่ยวกับเส้นทางในการเดินทางรถบรรทุก จากข้อมูลที่แสดงจำนวนรถบรรทุกในเขตเทศบาลเมืองหาดใหญ่ ปี พ.ศ. 2524 และ จำนวนรถบรรทุกบนทางหลวงสายต่างๆ ของปี พ.ศ. 2520 และ พ.ศ. 2524

1.5 ข้อมูลและแหล่งที่มาของข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ศึกษามีทั้งข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ (Primary Data) และ ข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ (Secondary Data)

1) ข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ ได้แก่

ก. ข้อมูลจากการแจงนับจำนวนรถและคนโดยสาร ตามเส้นทางผ่าน เข้าออกเมืองหาดใหญ่ ตลอดจนระยะเวลาเฉลี่ยที่ใช้ในการรับส่งคนโดยสารแต่ละคน ของรถ 2 แถว

ข. ข้อมูลที่สำรวจการเดินทางของประชาชน โดยใช้แบบสอบถามสามประเภท คือ แบบสอบถามสำหรับประชาชนทั่วไป แบบสอบถามสำหรับคนโดยสารรถ 2 แถว ภายในเขตเทศบาลเมืองหาดใหญ่ และ แบบสอบถามสำหรับคนโดยสารรถประจำทางระหว่างเมือง รวม 2,317 ชุด

2) ข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ ได้แก่ ข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวกับการคมนาคม และ ข้อมูลทั่วไปที่เกี่ยวกับ เมืองหาดใหญ่และพื้นที่เกี่ยวเนื่อง โดยมีแหล่งที่มาของข้อมูล ดังนี้

- (1) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- (2) กระทรวงมหาดไทย

สำนักทะเบียนราษฎร์ กรมการปกครอง

กองราชการส่วนท้องถิ่น

กองวิชาการและแผนงาน

สำนักงานคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก

- (3) กระทรวงคมนาคม

กรมทางหลวงแผ่นดิน

สำนักงานขนส่งจังหวัดสงขลา

เขตการทางจังหวัดสงขลา

- (4) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

- (5) การรถไฟแห่งประเทศไทย

- (6) สำนักงานจังหวัดสงขลา

- (7) สำนักงานเทศบาล เมืองหาดใหญ่

- (8) กรมแผนที่ทหาร

- (9) กองกำกับการตำรวจ จังหวัดสงขลา

- (10) ห้องสมุดต่างๆ และ ศูนย์ เอกสารแห่งประเทศไทย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย

1) ทำให้ทราบถึงสภาพการคมนาคมขนส่งสาธารณะของ เมืองหาดใหญ่และพื้นที่ เกี่ยวเนื่อง

2) ทำให้ทราบถึงปัญหาและความต้องการ เกี่ยวกับระบบคมนาคมขนส่งสาธารณะของ เมืองหาดใหญ่ ทั้งภายใน เมือง และระหว่าง เมืองหาดใหญ่กับพื้นที่รอบนอก

3) เป็นการวางแผน เพื่อเสนอแนวทางปรับปรุงระบบการขนส่งสาธารณะของ เมืองหาดใหญ่

- 4) เพื่อ เป็นประโยชน์แก่หน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง นำไปใช้ในการวางแผนและ
พัฒนา
- 5) แนวทางการวิจัยอาจ เป็นรูปแบบที่นำไปประยุกต์ เพื่อ เป็นการวางแผนของ
ชุมชนอื่น

1.7 ข้อจำกัดของการวิจัย

- 1) ข้อมูลจากการวิเคราะห์ระบบขนส่งสาธารณะไม่ว่าจะเป็นระบบการขนส่งสาธารณะ
ภายใน เมือง หรือ ระบบการขนส่งสาธารณะระหว่าง เมือง ล้วนใช้ตัวแทนของระบบ คือ การขนส่ง
สาธารณะภายใน เมือง วิเคราะห์โดยใช้ระบบรถ 2 แถว เป็นตัวแทน และ ใช้ระบบรถโดยสารประจำ
ทางระหว่าง เมือง เป็นตัวแทนของการขนส่งระหว่าง เมือง ทำให้ผลของการวิเคราะห์อาจไม่ตรง
กับลักษณะการ เดินทางที่เป็นจริง ทั้งหมด สำหรับระบบคมนาคมอื่นๆ ได้แก่ รถจักรยาน 3 ล้อ รับจ้าง
(ใน เขต เทศบาล) ระบบรถแท็กซี่ระหว่าง เมือง ระบบรถ 2 แถว ระหว่าง เมือง และ รถไฟ
- 2) ข้อมูลที่ใช้วิเคราะห์ เป็นข้อมูลเพียงหนึ่งช่วงเวลา (One Time Period Data)
ทำให้ความแม่นยำของการวิเคราะห์ข้อมูล น้อยกว่าที่ควรจะเป็น
- 3) ด้วยข้อจำกัดของ เวลา และ ทุนทรัพย์ ทำให้การดำเนินงาน เก็บข้อมูลภาคสนาม
สามารถกระทำได้เพียงขอบ เขตของ เมืองหาดใหญ่และพื้นที่ใกล้เคียง เท่านั้น ทั้งที่โดยความเป็นจริง
ความ เกี่ยวเนื่องของระบบคมนาคมขนส่งสาธารณะของ เมืองหาดใหญ่มีความสัมพันธ์กับพื้นที่รอบนอกซึ่ง
ไกลกว่าขอบ เขตของบริเวณที่ได้ทำการสำรวจ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย